

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

CİLT 4

43. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

**43. Uluslararası Kazı, Araştırma ve
Arkeometri Sempozyumu**

**43. KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI**

CİLT 4

**16-20 EKİM 2023
ANKARA**

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3768/4
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 199/4

Editör

Dr. Candaş KESKİN

16-20 Ekim 2023 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen 43. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

TK: 978-975-17-5864-4

ISBN: 978-975-17-5870-5

Grafik Tasarım

Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafi

Efes Kazısı, Domitian Meydanı, sürahi ve bardaklar ile Depolama Alanı (© ÖAW/ÖAI).

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Candaş KESKİN tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

Ankara 2024

ULUSLARARASI KAZI, ARAşTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceğiniz bildiri metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

* Yazılar A4 kağıda, üstten 5.5cm. alttan 5cm. soldan 4.5cm. sağdan 3cm.lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,

* Başlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,

* Bildiri sahiplerinin isimleri başlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı, dipnotta unvan, adı soyadı, bağlı olduğu kurum, şehir, ülke ve e-mail adresi mutlaka yazılmalıdır.

* Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve italik, alt başlıklar, baş harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,

* Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin “*in-situ*” italik olarak yazılmalı,

* Metin içinde Milattan Önce gibi çok alışlagelmiş kısaltmalar dışında kısaltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısaltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ETÇ olarak kullanılmalıdır.

* Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.

* Ölçü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,

* Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,

* Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,

* Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,

* Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,

* Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleştirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç **1 Ağustos tarihine kadar, yayinlar@ktb.gov.tr** e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildirimler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

1. In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

2. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.

3. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.

4. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.

5. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.

6. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.

7. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.

8. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.

9. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@ktb.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Abuzer KIZIL EUROMOS ANTİK KENTİ 2022 YILI KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI.....	9
Adnan DİLER, Gülnaz SAVRAN, Güray ÜNVER, Gözde ADIGÜZEL, Anıl ARSLAN, Fikriye ÇINAR, Uğur SANCAK, Nils SCHNORR, Kaan ÜRKER, Serdar YURDAGÜL, Mesra TANRIVERDİ, Adnan DİLER-Gülnaz SAVRAN KEDREAI (SEDİR ADASI) 2022.....	25
Ahmet BİLİR, Güzin BİLİR 2021-2022 YILI AKHERON NEKROPOLÜ KAZI ÇALIŞMALARI.....	47
Ahmet TERCANLIOĞLU, Serdal GÜNDOĞDU, Ufuk ELYİĞİT, Ahmet ARSLAN KYZİKOS 2022.....	63
Ahmet İhsan AYTEK, Alper Yener YAVUZ, Erhan TARHAN, Büşra ALADAĞ, Mehmet Cihat ALÇİÇEK, Nail UYAR KAYACA OMURGALI FOSİL LOKALİTESİ KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	75
Akın ERSOY, Sarp ALATEPELİ, Ozan ÇAKMAK SMYRNA / İZMİR 2022.....	89
Ali Baş, Necla Dursun, Şükrü Dursun Yurdagül Özdemir, Rasim Bağırılı KEYKUBADİYE SARAYI KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	105
Ali BORAN, Sümeyye ERBAŞ CAN, Süheyl KESKİN SİLİFKE KALESİ 2022 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	123
Anacleto D'AGOSTINO, Valentina ORSI, Yağmur HEFFRON UŞAKLI HÖYÜK ARKEOLOJİ PROJESİ: 2022 YILI KAZILARI.....	139
H. Asena KIZILARSLANOĞLU, Michael HOFF, Nisa YILMAZ ERKOVAN ANTIOCHIA AD CRAGUM ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA PROJESİ (ACARP) 2022 SEZONU.....	153
H. Asena KIZILARSLANOĞLU ELAIUSSA SEBASTE KAZISI 2022 SEZONU ÇALIŞMALARI.....	173

Aslı ERİM-ÖZDOĞAN ÇAYÖNÜ TEPEŞİ 2022 KAZI ÇEVRE DÜZENLEME ÇALIŞMALARI.....	189
Aslı ÖZYAR, Elif ÜNLÜ TARSUS-GÖZLÜKULE 2022 YILI KAZISI.....	207
Asuman BALDIRAN IASOS KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	219
Atilla ENGİN, Özgür ÇOMAK, Emrah ÖZDEMİR HAMAÇ HÖYÜK KURTARMA KAZILARI 2022.....	237
Atilla ENGİN, Sabahattin EZER, Abdülhamit KAVAK Aydoğan BOZKURT, Derya BOZKURT, Deniz Burak KİŞNİŞ, Şenay DORUK ENGİN OYLUM HÖYÜK 2022.....	257
Atilla ENGİN, Özgür ÇOMAK, Deniz Burak KİŞNİŞ TAŞLIGEÇİT HÖYÜĞÜ KURTARMA KAZILARI 2022.....	277
Atilla ENGİN, Özgür ÇOMAK YESEMEK HİTİT HEYKELATÖLYESİ 2021 – 2022 YILI KURTARMA KAZILARI.....	297
Ayla SEVİM EROL, Dr. Tolga KÖROĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Serdar MAYDA, Dr. Gülşah GÜLER ÇORAKYERLER KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	317
Ayşegül AYKURT, Kadir BOYÜKULUSOY, Umay OĞUZHANOĞLU ÇALTILAR HÖYÜK 2022 YILI KAZILARI.....	333
Ayşegül ŞARBAK, Berna ALPAGUT, Tümel Tanju KAYA, Serdar MAYDA Gülşah GÜLER, Derya ERYILMAZ, Kazım HALAÇLAR PAŞALAR KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	353
Bahattin ÇELİK, Yusuf ALBAYRAK HACITUĞRUL HÖYÜK 2022 YILI KAZI VE TEMİZLİK ÇALIŞMALARI.....	371
Barbaros YAMAN, Hamza EKMEKÇİ İNÖNÜ MAĞARASI GEÇ TUNÇ ÇAĞI AHŞAPLARI.....	381

V. Belgin DEMİRSAR ARLI İZNİK ÇİNİ FIRINLARI KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	391
Bilal SÖĞÜT, Nihal DURNAGÖLÜ, Eylem ÖZDEMİR CANDUR Esra Hilal KAYA, Ahmet İhsan AYTEK, Alper Yener Yavuz STRATONIKEIA VE LAGINA 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	407
Birol CAN, Demet BEŞİKÇİ, Ceyda CAN BLAUNDOS ANTİK KENTİ 2022 ÇALIŞMALARI (BEŞİNCİ SEZON).....	427
Marina PUCCI, Burak YOLAÇAN, Lorenzo D'ALFONSO Dilara KARADAVUT, Büşra KELOĞLU NİĞDE-KINIK HÖYÜK 2022 YILIKAZI ÇALIŞMALARI.....	443
Bülent ARIKAN ANTALYA İLİ, ELMALI İLÇESİ, HACIMUSALAR HÖYÜK KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALAR.....	461
Celal ŞİMŞEK 2022 YILINDA LAODIKEIA'DA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	473
Cesur PEHLEVAN, Yener BEKTAŞ, Ayhan YİĞİT, Ferhat KAYA, Pınar GÖZLÜK KIRMIZIOĞLU, Okşan BAŞOĞLU, Uğur DOĞAN, Ali AKBABA, Emrah ŞİMŞEK 2022 YILI YENİYAYLACIK FOSİL LOKALİTESİ KAZISI.....	497
C. Brian ROSE, Günsel Özbilen GÜNGÖR GORDİON 2022.....	507
Christof BERNS, Christine ÖZGAN, Julien ZURBACH MİLET 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	521
Cumhur TANRIVER ESKİ SMYRNA (BAYRAKLI ÖREN YERİ) KAZISI 2022 YILI ÇALIŞMALARI.....	539
Çiğdem MANER KAYALIPINAR 2022 ÇALIŞMALARI.....	557

ÇALTILAR HÖYÜK 2022 YILI KAZILARI

Ayşegül AYKURT*

Kadir BOYÜKULUSOY

Umay OĞUZHANOĞLU

Çaltılar Höyük Muğla İli, Seydikemer İlçesi'nin 56 km kuzeydoğusunda; Çaltılar Mahallesi sınırları içinde, deniz seviyesinden yaklaşık 1.287 m yükseklikindedir (Çizim: 1, Resim: 1). Höyük, 180 x 150 m (yaklaşık 3 hektar) boyutlarında, kuzey kısmı ova seviyesinden 11 m, güney kısmı ise 8 m yüksekliğindedir. Höyüğün doğusundan Küçüklu Çayı geçmekte, 300 m kuzeyinde ise yörede Kırkpınar olarak tanımlanan kaynak bulunmaktadır. Küçüklu Çayı, höyüğün 2,5 km güneybatısında Karaçulha Çayı ile birleşerek Eşen Çayı'nı oluşturmaktadır. Antik Dönem Xanthos nehir sisteminin (Eşen Çayı) üst kısımlarında bulunan höyük, Oinoanda'nın 15 km kuzeydoğusunda, Balboursa'nın ise 10 km güneydoğusundadır. Bu bölge, Hitit metinlerinde Lukka ve ötesine uzanan bir alanı kapsamaktadır.¹ Roma'dan önce ise Kabalia olarak adlandırılan bölgeye ait olan yöre, Roma Dönemi'nde kuzeyin bir parçası olmuştur.²

I. KAZI ÇALIŞMALARI:

2022 yılında³ Geç Kalkolitik Dönem (GKD), Erken Tunç Çağı II'nin (ETÇ) erken safhası ve Arkaik Dönem tabakaları kazılmıştır (Çizim: 1, Resim: 1).

* Prof. Dr. Ayşegül Aykurt. Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Ankara-Türkiye. e-mail: aysegulaykurt@gmail.com

Dr. Öğr. Görevlisi Kadir Büyükulusoy. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Sivas-Türkiye. e-mail: kadirbuyukulusoy@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Umay Oğuzhanoğlu. Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Denizli-Türkiye. e-mail: umay_o@hotmail.com

1 Mellink 1995; Hawkins 1998; Niemeier 1999; Bryce 2005

2 Coulton 1993; 1998, s. 226

3 2022 yılı kazılarında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Dr. Kadir Büyükulusoy, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Dr. Öğr. Üyesi Umay Oğuzhanoğlu Akay, Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Neyir Kolankaya Bostancı, Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Fatma Şahin, Ankara Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Kadriye Çelik, doktora öğrencileri Nurçin Göçmen (Hacı Bayram Veli Üniversitesi Arkeoloji Bölümü), Mürüvvet Gökçe Dede, Mertcan Kavas (Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü), yüksek lisans öğrencileri Abdullah Fatih Darendeli (Gaziantep Üniversitesi Arkeoloji Bölümü), Murat Delibaş (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji Bölümü), Arzu Boyraz (Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Bölümü), Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencileri Bilal Algur, Efe Gökçen, Ezgi Ceylan Çetin, Ceren Çetiner, Nilay Nur Anayurt, Efsane Tan, Sudenur Yağlı, İrem Uzun, Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Turgay Özdemir, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Yekda Çınar Kılıç, Bakanlık temsilcisi olarak Antalya Müzesi'nden Uzman Süleyman Navdar katılmıştır.

GEÇ KALKOLİTİK DÖNEM (V):

2021 yılında höyüğün kuzeydoğu eteğinde yapılan kazılarda GKD'ye ait üç mimari tabaka tespit edilmiştir (Resim: 2). Üç mimari tabakada da yapı duvarları *wattle and daub* ve bağdadi tekniğinde inşa edilmiştir. İnşa tekniğine ait ağaç dikme deliklerinin yanında *pisé* ve kerpiç parçaları açığa çıkartılmıştır. Ağaç dikme deliklerinden birinci mimari tabakada dörtgen, ikinci mimar tabakada yuvarlak planlı bir mekân tanımlanabilmiştir. 2022 yılında höyüğün kuzeydoğu eteğinde L/6, M/7 açmalarındaki kazılarda 1. mimari tabakanın üzerinde GKD'ye tarihlenen yeni bir mimari tabaka (V.0) tespit edilmiştir (Çizim: 1, Resim: 2–3).

V.0. Mimari Tabaka: L–M/6 açmalarında 2021 yılı çalışmalarında yüzeyin altında taş bir yığıntı ile GTÇ'ye ait bir küp mezar açığa çıkartılmıştır. 2022 yılında bu taş yığının batı ve doğusunda yapılan kazılarda kavis yaparak devam ettiği görülmüştür (Resim: 1–3). Farklı boyutlarda toplama taşlardan oluşan ve yerleşimin dışına doğru hafif eğim yapan bu taş yığınının GKD 0. mimari tabaka yerleşimini çevreleyen bir *glacis* olduğu anlaşılmıştır. *Glacis*'in açığa çıkartılan uzunluğu 25,90 m, genişliği 5 m'dir. Yerleşimin kuzeydoğusundaki bu *glacis*'in höyüğün doğusundan geçen Küçükülü Çayı'nın taşkınlarından korunmak amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. *Glacis*'in M/7 açmasında açığa çıkartılan kısmının güneyinde toprağa dik olarak saplanan ağaç–dalların etraflarının saman katkılı çamurla doldurulmasıyla yapılmış (*wattle and daub*) duvarlara ait ağaç dikme delikleri açığa çıkartılmıştır (Resim: 2–4). Bu delikler 7–10 cm çapında, 7–12 cm derinliğindedir. *Glacis*'e paralel olarak uzanan ağaç dikme delikleri uzun tek bir mekâna ait olmalıdır. Yüzeye çok yakın olması nedeniyle tahrip olan mekânın tabanı en az iki defa yenilenmiş olup, beyaz renkte sıvalıdır (Resim: 4). Çağdaş mimari kalıntılar (*wattle and daub*) Elmalı Ovası'ndaki Bağbaşı'ndan bilinmektedir.⁴

Bu mekânın batısı kısmından radyolaritten çekirdek, Göllüdağ obsidyeninden dilgiler (Resim: 5), çakmaktaşı çontuklu yonga ve dilgiler, kemik aletler, geyik boynuzundan orak, pişmiş toprak boncuk, taştan bitmemiş bir küresel boncuk, perdah taşı; mekânın orta kısmından kahverengi çakmaktaşıdan dilgiler, çakmaktaşıdan çontuklu yonga; mekânın doğu kısmından çakmaktaşıdan vurgaç ve dilgiler, mekânın kuzey bölümünden ise kemikten bir boncuk ele geçmiştir.

Seramik elde biçimlendirilmiş, büyük bölümü düşük ısıda pişirilmiş, kırmızı gerçek astarlı, siyah, gri, açık kahverengi kendinden astarlı ve kaba mallardan oluşmaktadır. Kap tipleri arasında; mekânın batı kısmında konik bardak, 's' profilli çanak, konik gövdeli sığ ve derin çanaklar, kısa ve uzun boyunlu çömlekler, soketli ve ip delikli tutamaklar, kalın tava dipleri, kapaklar, *cheese-pot*; mekânın orta kısmında konik gövdeli çanaklar, kısa ve uzun boyunlu çömlek, kapak, tava dipleri, çanağa ait bilezik düz dip, yatay parmak delikli kulp; mekânın doğu kısmında sığ ve derin çanaklar, dışa çekik ya da düz ağızlı basit ağız kenarlı ince cidarlı uzun boyunlu çömlek, küçük kapaklar ve *cheese-pot* bulunmaktadır.

4 Eslick 1992, s. 5–16

Bu mekânla bağlantılı seramik içinde kırmızı gerçek astarlı ve ince cidarlı seramik mal grupları karakteristiktir. Benzer örnekler Elmalı Ovası'nda Dinsiz'den bulunmuş olup, GKD'ye tarihlendirilmiştir.⁵ Konik gövdeli içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanakların en yakın benzerleri Burdur'da Çakırlaryaylası Mezarlığı'ndan⁶ ve Beycesultan'dan;⁷ konik gövdeli içe kalınlaştırılmış ağız kenarı düzleştirilmiş derin çanaklar Elmalı Ovası Boztepe'den;⁸ konik gövdeli içe-dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı büyük çanaklar Elmalı Ovası Boztepe'den;⁹ kalın düz dipli düz ağızlı basit ağız kenarlı tavalara Bağbaşı'ndan;¹⁰ soketli tutamaklar GKD'de Elmalı Ovası'nda Bağbaşı¹¹ ve Karaburun'dan;¹² boyundan çift kulplu çömlekler Denizli'de Beycesultan'dan;¹³ *cheese-pot*'lar ise yine Elmalı Ovası'ndan Boztepe, Karaburun, Bayındırköy ve Semayük'ten,¹⁴ Antalya'da Karain Mağarası'ndan¹⁵ bilinmektedir. Çaltılar Höyük'te düz basit kapak olarak tanımladığımız orta ve büyük boyutta olan örneklerin benzerleri Bağbaşı'nda GKD'ye tarihlenen örnekleri tava¹⁶ olarak tanımlanmıştır.

V.1. Mimari Tabaka: V.0. mimari tabakasına ait yapının kuzeyinde yer alan taş *glacis*'in arasında kalan boş kısımda yapılan kazılarda V.1. mimari tabakaya ait kalıntılara ulaşılmıştır (Resim: 3, 6). Bu mimari tabakaya ait ve 2021 yılında M/6 açmasında açığa çıkartılan ağaç dikme delikleri ile bir bütünlük sağlayan kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda uzanan yapının kuzeydoğu köşesi açığa çıkartılmıştır. Mekânın kuzey duvarı 5,80 m, doğu duvarının açığa çıkartılan kısmı 1 m, batı duvarının açığa çıkartılan kısmı ise 0,60 m'dir. Duvarlara ait ağaç dikme delikleri 7–8 cm çapında, 9–10 cm derinliğindedir. Mekân içinden altı tane çakmaktaşıdan dilgi, taştan küresel biçimli bir nesne ele geçmiştir. El yapımı, koyu yüzlü ve kötü pişmiş seramik içinde yarı küresel gövdeli basit ağız kenarlı çanak, konik gövdeli basit ya da dıştan inceltilmiş ağız kenarlı çanak, boyundan omuzlu çömlek, orta ve büyük boy kapaklar yer almaktadır.

5 Eslick 1992, s. 62

6 Çavdır İlçesi, Yazır Gölü'nün kuzeybatısında yer almaktadır (French 2012, s. 2–4, fig. 11.6:4–6)

7 Lloyd ve Mellaart, 1962, s. 72–75, 78–79, fig. P.1:22, fig. P.2:12, fig. P.4:21

8 Eslick 1992, s. 53, pl. 67:8

9 Eslick 1992, s. 53, pl. 67: 2–4

10 Eslick 1992, s. 34, pl. 56:244–246, 248–249

11 Eslick 1992, s. 32, pl. 49:161, 50: 167, 105:e–f

12 Eslick 1992, s. 56, pl. 73: 25

13 Lloyd, Mellaart 1962, s. 101–103, fig. P.13:4, 5

14 Eslick 1992, s. 52–53, 56, Boztepe – pl. 68: 20, 110:d–e, Karaburun – pl. 73: 26, Bayındırköy – pl. 112:b, Semayük – pl. 112:f

15 Aykurt, baskıda.

16 Eslick 1992, s. 24, 34, pl. 56: 238–240

ERKEN TUNÇ ÇAĞI (IV):

2021 yılında yapılan kazılarda ETÇ'ye tarihlenen kalıntılar höyüğün tepe düzlüğünün güney kısmındaki çalışmalarda açığa çıkartılmıştı. ETÇ II'nin geç safhası / IIIA'ya tarihlenen tabakaya (IV.1.) ait mimari kalıntıların duvarları dik olarak saplanan ağaç-dalların etraflarının saman katkılı çamurla doldurulmasıyla yapılmıştır. *Intensive* yüzey araştırmalarında höyüğün kuzeydoğu yamacında ETÇ'ye tarihlenen seramik örnekleri toplanmış ve höyüğün yamacını çevreleyen üç kuşağın bu kısımda daha belirgin olduğu görülmüştü. Savunma sistemi ile ilgili olduğu anlaşılan bu kuşaklardan en altta yer alanının ETÇ'ye ait olduğu önerilmişti. Bu durumu netleştirmek ve yerleşim dokusunu anlamak amacıyla kuzeydoğu yamaçtaki L-M/7 açmalarında kazılara başlanılmıştır (Çizim: 1, Resim: 2, 7-8). L-7 açmasının kuzey kısmı yamacın alt bölümünü, orta kısmı yamaçtaki düzlüğü; M-7 açmasının kuzey kısmı ise yamacın alt bölümünü kapsamaktadır. Belirtilen alanda ETÇ II'nin erken safhasına tarihlenen kalıntılar ortaya çıkartılmıştır.

IV.2¹⁷. Mimari Tabaka:

L-M/7 açmalarındaki çalışmalarda ETÇ yerleşimini çevreleyen bir *glacis* açığa çıkartılmıştır (Resim: 2, 7-8). Farklı boyutta toplama taşlardan yapılan *glacis*'in 45°'lik açıyla höyüğün yamaç kısmının alt bölümünü çevrelediği, en alt kısmının yamacının başlangıcında olduğu ve GKD yerleşiminin üzerine oturduğu görülmüştür. Yüzeyden de izlenebilen bu *glacis*'in kalınlığı kazılan alanda zayıftır. Bununla birlikte eteğin alt kısmında yığınlar halinde olan taşlardan zamanında daha kalın olduğu anlaşılmaktadır. 14.50 m uzunluğundaki kısmı açığa çıkartılan *glacis*'in kalınlığı 2.00 m'dir.

Glacis'in üst kısmının güneyinde, yamaç düzlüğünde yapılan kazılarda ise *wattle and daub* tekniğinde yapılan duvarlara ait ağaç dikme delikleri, çok küçük taşlı ve sıvalı tabanlar açığa çıkartılmıştır (Resim: 8). Ağaç dikme deliklerinin 7-9 cm çapında ve korunan yüksekliklerinin 6-10 cm olduğu belirlenmiştir. Taban ve ağaç dikme deliklerinin konumları kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda dörtgen ?? planlı ve aynı ortak duvara sahip olduğu anlaşılan (en az) iki mekâna işaret etmektedir.

Batıdaki mekânın taş döşeli tabanından pişmiş toprak boncuk, kemik boncuk, taştan küresel biçimli nesne, cevher zenginleştirme taşı, iki tane çakmaktaşımdan dilgi ve kemik spatül ele geçmiştir. Bu mekânın taşlı tabanı üzerinden gelen seramik el yapımı, açık ya da kırmızımsı kahverengi ile siyah kendinden astarlı; kırmızı ve kırmızımsı kahverengi gerçek astarlı kaba mallardan oluşmaktadır. Profil veren parçalar içinde farklı ağız ve gövde yapılarına sahip çanaklar, ağzının iç kısmı kırmızı astar üzerine beyaz boya bezemeli gaga

17 Çaltılar Höyük'te 2021 yılında yapılan kazılarda höyüğün tepe düzlüğünde açığa çıkartılan ETÇ II'nin geç safhasına/ETÇ III'ün erken safhasına tarihlenen IV.1. mimari tabaka ile 2022 yılında höyüğün kuzeydoğu yamacında açığa çıkartılan ETÇ II'nin erken safhasına tarihlenen mimari tabakası arasında oldukça kalın bir dolgu bulunmaktadır. Bu dolgunun ETÇ'ye ait olduğu kesin olan mimari tabakalar henüz kazılmamıştır. Bu nedenden 2022 yılında açığa çıkartılan mimari tabakaya IV.?. olarak adlandırılmıştır.

ağızlı testi, ağız kenarından yükselen şerit biçiminde dikey kulplu kırmızı astarlı testi, kısa ve uzun boyunlu çömlekler, kapak ile Kiklad tavası parçası yer almaktadır. Tabanın kuzey kısmında yer alan küllü toprak içinden ise pişmiş toprak ağırşak, cüruf, radyolarit çekirdek ve çakmaktaşıdan dilgiler bulunmuştur. Bu kısımdan ele geçen seramik içinde konik gövdeli ağız kenarı üzerinde küçük boynuz şeklinde çıkıntı olan çanak, yarı küresel gövdeli basit ağız kenarlı çanaklar, ip delikli tutamaklı gövdenin üst kısmı dolgu bezemeli pyxis, kısa ve uzun boyunlu çömlekler almaktadır. Kırmızı astarlı ağız kenarının içi beyaz boya bezemeli testilerin benzerleri Karataş–Semayük'te ETÇ II'ye tarihlendirilen V.2 (?) tabakasından bilinmektedir.¹⁸ Kiklad tavasına ait parça düz dipli, dışa çekik ağızlı basit ağız kenarlı olup, ağız kenarının üzerinde ve dip kısmında dolgu vardır. Korunduğu kadarıyla ağız kenarının üzerinde antitetik ikili verevler, dip kısmında ise farklı yönlerde karmaşık bir kompozisyon oluşturan verevler görülmektedir. Bu parçanın yakın benzeri Burdur – Mancarlı Höyük'ten¹⁹ bilinmekle birlikte buradaki örnek ayak olarak tanımlanmıştır. Çaltılar ve Mancarlı Höyük örneklerinin gerek profil, gerekse bezeme organizasyonundan dolayı Ege'de Kiklad tavası²⁰ olarak tanımlanan eser grubunun bir varyasyonu olduğunu düşünmekteyiz.

Bu mekânın doğusundaki sıva tabanlı mekânın içinden ise pişmiş topraktan damga mühür (Resim: 9), radyolaritten iki çekirdek, Nenezi obsidyeninden ve çakmaktaşıdan dilgiler, perdah taşı ve cüruf ele geçmiştir. Mührün benzerleri Karataş–Semayük'te ETÇ II'nin geç safhasına,²¹ Bademağacı'nda ETÇ II'ye²² tarihlenmektedir. Aynı mekândan konik ya da yarı küresel gövdeli çanaklar, yumuşak omuzlu içe çekik basit ağız kenarlı çanak, kırmızı astarlı ağız kenarından yükselen dikey kulplu testi, kırmızı astarlı gaga ağızlı testi parçası, kırmızı astar üzerine beyaz boya bezemeli (spiral ve verev çizgiler) testi gövdesi parçaları, kısa ve uzun çömlek boyunları, dikey kulplu çömlek ve soketli tutamaklar yer almaktadır. Kırmızı astarlı gövdelerinin üzeri beyaz boya bezemeli testilerin benzerleri Karataş–Semayük'te ETÇ II'ye (V.2?) tarihlendirilmiştir.²³

ARKAİK DÖNEM (I.1.):

2021 yılında höyüğün kuzeydoğusunda yer alan İ / 9 açmasında yapılan kazılarda MÖ 7. yy'nin sonuna MÖ 6. yy'nin ilk yarısına tarihlenen ve iki evreli olduğu anlaşılan bir mekânın doğu kısmı açığa çıkartılmıştı. 2022 yılında mekânın batı kısmını araştırmak amacıyla I/9 açmasında kazılar gerçekleştirilmiştir (Çizim: 1, Resim: 10).

18 Eslick 2009, s. 192, pl. 62, KA 199

19 Mellaart 1954, s. 234–235, fig. 383

20 Coleman 1985

21 Warner 1994, s.70, pl. 186b

22 Duru ve Umurtak 2008, s. 208, 229, lev. 47c, 48c, 49c; 2010, s. 260, res. 7

23 Eslick 2009, s. 192, pl. 62

1.1b. Mimari Tabaka:

Arkaik Dönem'in erken evresine ait bu tabakaya ait kuzeydoğu–güneybatı doğrultusunda uzanan bir mekânda çalışılmıştır (Resim: 10). 2022 yılındaki çalışmalarda mekânın kuzeydoğu–güneybatı doğrultusunda uzanan batı duvarının (D–10) kuzey uzantısının kazılmayan alan içinde kaldığı görülmüştür. Farklı boyutta toplama taşlardan yedi sırası korunan (78 cm) duvarın açığa çıkartılan uzunluğu 3.00 m'dir. Deprem sonucunda batı yüzü yıkılan duvarın korunan genişliği 65 ise cm'dir. Mekânın 2021 yılında doğu uzantısı açığa çıkartılan güney duvarının (D–1) 2022 yılında batı uzantısı açığa çıkartılmıştır. Bu duvar üzerinde 1.30 m genişliğinde bir giriş bulunmaktadır. D–1 duvarının girişin batısında kalan kısmı 1.80 m, doğuda kalan kısmı ise 3.00 m olup, korunan altı sırası 77 cm yüksekliğindedir. Farklı boyutlarda toplama taşlardan özensiz örülen ve deprem nedeniyle güney yüzü yıkılan duvarın korunan kısmı 60 cm'dir. Duvarın korunan kuzey yüzünde kapı girişinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Depremin büyük zarar verdiği mekânın dıştan büyüklüğü bilinmemekle birlikte, iç ölçüleri kuzey–güney doğrultusunda 4.95 m, batı–doğu doğrultusunda 6.10 m'dir. Mekân içinde bir öğütme taşı, kemik bız, perdah ve biley taşı ele geçmiştir. Mekân içinden ele geçen ayaklı çanak (Çizim: 2, Resim: 11) basit ağız kenarlı, dipten ağıza doğru dışbükey kenar yaparak genişleyen gövdeli ve yüksek ayaklıdır. Çanağın içi *Streaked Ware* boyama geleneğinde bezenmiş iken, dış kısmı kremsi astar üzerine kırmızı bant bezemeye sahiptir. Ayaklı çanağın form ve bezeme bakımından benzerleri Gordion,²⁴ Sardes,²⁵ Ahlatlı Tepecik²⁶ ve Pitane'de²⁷ MÖ 7. yy'nin ikinci yarısına –MÖ 6. yy'nin ilk yarısına tarihlenmektedir.

Bu evrede Kırmızı Bicrom seramik geleneğinde yapılmış Yaban Keçisi tasviri dikkat çekicidir. Yaban keçisi stili G.M.A Hanfmann'a göre Doğu Yunan stiline bir başarısı olarak tanımlanmaktadır. Bu stilin genelinde görülen krem renk astarın Güney İonia'da kalın, Kuzey İonia'da daha ince olarak uygulandığı bilinmektedir²⁸. Sardes örnekleri iki alt başlık altında değerlendirilmiştir. Kırmızı Renkli Sardes Stili olarak adlandırılan ilkinde mat mor/çikolata/gri renkli kontur çizgiler görülmekle birlikte, ek olarak parlak turuncu/kırmızı/kahverengi tonların da kullanıldığı bilinmektedir. Kahverengi Renkli Sardes stili ise, sulandırılmış demiroksit içerikli firnis nedeniyle elde edilen ek boyanın koyu kahverengiden açık kahverengiye, altın sarısından açık sarıya kadar değişebilen ve bazen de metalik bir ışıltıya sahip olan karakteri ile ilk gruptan ayrılmaktadır²⁹. Çaltılar Höyük örneğinin Kırmızı Renkli Sardes stiline ait olduğu söylenebilir.

24 Demir–Gürtekin 2021, s. 126, pl. 39

25 Crawford ve Greenwalt 2010, no. 82, 83, 84, 85, 92

26 Mitten ve Yügrüm 1974, s. 28

27 Saka ve Aktaş 2018, fig.5, cat. 3

28 Hanfmann 1953, s. 13–14

29 Cook–Dupont 1998, s. 32

Mekânın girişini doğudan sınırlayan duvara güneyden 4.20 m uzunluğunda altı sırası korunmuş (76 cm) bir duvar (D-9) yaslanmaktadır. Duvarın batı yüzü deprem nedeniyle yıkıldığı için genişliği belirlenememiştir. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan duvar güneyde kazılmayan alan içine girmektedir.

Erken evrenin tarihlendirme kriteri olan boya bezemeli seramik içinde mat kırmızı üzerine mat siyah boya bezemeli (*Black-on-Red*) örnekler en büyük mal grubunu oluşturmaktadır. Bu grupta, iç içe konsantrik daireler, askıda yarım konsantrik daireler, askıda çengeller ve yatay bant bezemeler görülmektedir. *Black-on-Red* grubu seramiklerin benzerlerine Smyrna,³⁰ Efes,³¹ Gordion,³² Daskyleion³³ ve Aigai'de³⁴ rastlanmaktadır. Çaltılar Höyük'te boya bezemeli diğer bir grup ise çizgili-damarlı ve Lydia tasarımı olarak karşımıza çıkan *Streaked Ware* örnekleridir. Bir önceki yıla göre sayıları artan *Streaked Ware* örneklerinin Daskyleion³⁵, Miletos³⁶, Efes³⁷, Smyrna³⁸ gibi merkezlerde de görülmesi Arkaik yerleşimcilerin kuzey bölgeler ile iletişim içinde olduğunu göstermektedir. Kırmızı Bicrom örneklerinde ise astarsız zemine doğrudan bezeme yapılmıştır. Bu grupta sıklıkla karşımıza çıkan askıda çengel/kanca motifinin MÖ 7. ve 6. yy boyunca, Smyrna³⁹ ve Ephesos'ta⁴⁰ kullanıldığı bilinmektedir. 2022 yılında sayısı artan Beyaz Bicrom seramiklerinde görülen çapraz taralı baklava, içi taralı üçgen motifinin benzerleri Smyrna, Efes ve Gordion'da da vardır.⁴¹ Kap formları içinde en yoğun grubu farklı ağız yapılarına sahip çanak ve çömlekler oluşturmaktadır. 's' profilli fincanlar, yonca ağızlı testi parçaları ise diğer kap formları arasındadır.

1.1a. Mimari Tabaka:

Arkaik Dönem'in geç evresine tarihlenen bu tabaka mekânın deprem sonrasındaki aşamasına işaret etmektedir. Bu evrede mekânın içi farklı boyutta taşlarla doldurulmuş ve mekânın güneyde yer alan girişi kapatılarak girişin önüne kuzey ve güneyden orta ve küçük boyutta taşlarla sınırlandırılmış büyük kalın levha taşlar döşenmiştir (Resim: 10). Bu taşların hemen doğusundan bronz bıçak parçası, bronz testere ağzı, pişmiş toprak bir boncuk, taş bir boncuk, ağırlık, çakmaktaşıdan orak dilgileri ele geçmiştir.

30 Akurgal 1962, s. 374

31 Kerschner 2005, s. 134; 2008, s. 227

32 Sams 1978, s. 229-230.

33 Gürtekin 2002, s. 115-116

34 Özver 2012, s. 17-18

35 Gürtekin-Demir 2002, s. 120-121

36 Graeve 1973, taf. 30

37 Brein 1978, s. 726

38 Cook 1958, 1959, s. 29

39 Akurgal 1950, s. 37, abb. 2

40 Brein 1978, s. 726, pl. 224, abb. 17

41 Gürtekin 1998, s. 142; Gürtekin-Demir 2007, s. 62-63

Mekânın depremde batı yüzü yıkılan doğu duvarına dıştan bir duvarla (D-11) destek sağlanmıştır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan bu duvar farklı boyutta toplama taşlardan özensiz bir şekilde örülmüştür. 60 cm uzunluğunda ve beş sırası (58 cm) korunmuştur. Kuzey yüzü yıkıldığı için genişliği saptanamamıştır.

Deprem sonrasındaki yenilenimin ardından yapının çok uzun süre kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Az sayıdaki seramik içinde en belirleyici grup çanaklardır. Basit ya da dışa dönük yatay ağız kenarlı sığ gövdeli tabaklar da karşımıza çıkmaktadır. Dışa dönük yatay ağız kenarlı sığ gövdeli tabak bezeme anlayışı olarak *Linear Black-on-Red* grubu içinde değerlendirilmiştir. Benzer form ve bezeme özelliklerine Sardes'te⁴² de rastlanmıştır. Bu gruptaki motifler arasında geometrik anlayışa oranla daha dar bantlar içerisine daha özenli olarak yapılmış köpek dişi, merdiven, çengel *meander*, küçük kareler ve yatay çizgi grupları yer alır.⁴³

Arkaik Dönem tabakalarının açılması sırasında, alanın güneydoğusunda dolgu taşların arasından bronz bir sikke bulunmuştur. Sikkenin bir yüzünde Makedonya başlığı, sol üstünde B harfi, sol alt köşede ise haberci tanrı Hermes veya Merkür tarafından taşınan, tipik olarak etrafına iki yılan dolanmış olan eski bir Yunan veya Roma habercisinin asası; diğer yüzünde Makedon kalkanı üzerinde Medusa başı yer almaktadır. MÖ 4. yy'nin son çeyreğine tarihlenen bu sikkeyle çağdaş dönem henüz höyükte tespit edilmemiştir. Bu sikkenin söz konusu dönemde bu bölgeden geçenler tarafından düşürüldüğü düşünülmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME:

Çaltılar Höyük'te 2021 yılından itibaren yapılan çalışmalar sonucunda höyükteki tabakalanma şimdilik aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Kültür Katı	Mimari Tabaka	Dönem	Kalibre Edilmiş C14 Yaşı
Demir Çağ	I.1a.	Arkaik Dönem- Geç Safha	
	I.1b.	Arkaik Dönem- Erken Safha	
Geç Tunç Çağı	II.	Geç Tunç Çağı	MÖ 1628-1506
Orta Tunç Çağı	III.	Orta Tunç Çağı	MÖ 1888-1699
Erken Tunç Çağı	IV.1.	Erken Tunç Çağı IIIA	
	IV.2.	Erken Tunç Çağı II	
Kalkolitik Çağ	V.0.	Geç Kalkolitik Dönem	MÖ 3351-3097
	V.1.		MÖ 3363-3102
	V.2.		
	V.3.		

42 Cahill 2004, s. 66

43 Gürtekin 1998, s. 34

2022 yılı kazılarında GKD'nin sonuna tarihlenen yeni bir mimari tabaka (V.0.) tespit edilmiştir. Bu tabaka yerleşimcileri Küçükklü Çay'ının taşkınlarından korunmak için bir taş *glacis* inşa etmişlerdir. Yerleşim dokusu *wattle and daub* tekniğinde yapılan mekândan oluşmaktadır. Bu mekâna ait ağaç dikme delikleri, yanmış *pisé* parçaları açığa çıkartılmıştır. Ağaç dikme delikleri kuzeybatı–güneydoğu doğrultusunda uzanan uzun tek bir mekâna ait olabilir. Mekânın karakteristik seramik mal grubunu kırmızı geçek astarlı ince cidarlı mallar oluşturmaktadır. Mekândan ele geçen dilgilerin yapımında kullanılan obsidyenin Göllüdağ kökenli olması, Melos ya da Giali kökenli obsidyenin yoğun olduğu Batı Anadolu'nun kuzey bölgesinden farklılık göstermektedir.

ETÇ II erken evre yerleşimi, bölgede mimari ve seramiği ile birlikte ilk defa tanımlanması bakımından önemlidir. Yerleşimi çevreleyen taş *glacis*in güneyinde *wattle and daub* tekniğinde yapılan mekânların (planları net olarak belirlenememiştir) ağaç dikme delikleri ile yanmış *pisé* parçaları açığa çıkartılmıştır. Taban kalıntıları ağaç dikme deliklerinin en az iki mekâna ait olabileceğini düşündürmüştür. Bu tabakaya ait ve Karataş Sema-yük'ten bilinen boya bezemeli çanak ve testi parçaları ile deniz aşırı ilişkilere işaret eden Kiklad tavası tarihlendirme açısından önemlidir. Mekânlardan ele geçen obsidyen dilgilerin hammaddesi Nenezi kökenlidir ve bu açıdan GKD yerleşiminden farklıdır.

2022 yılı çalışmaları höyüğün Arkaik Dönem iskânı ile ilgili bilgilerimizi zenginleştirmiştir. 2021 yılında deprem sonucunda tahrip olduktan sonra, çeşitli takviyelerle onarılan ve kullanılmaya devam edildiği anlaşılan bir mekânda çalışılmıştır. 2022 yılında da mekânın batı kısmı ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmalarda depremin yapıya verdiği hasar ve sonrasında gerçekleştirilen onarım ve değişiklikler net olarak izlenmektedir. Buna göre mekânın batı duvarına destek amaçlı bir küçük duvar yapıldığı ve mekânın içinin taşlarla doldurularak tabanının yükseltildiği anlaşılmaktadır. Bununla bağlantılı olarak mekânın girişinin kapatılarak daha üst kodda yeni bir giriş yapıldığı, girişin önüne küçük–orta boy taşlarla sınırlandırılmış kalın levha taşların döşendiği de saptanmıştır. Yapının içi ve dışında bulunan Kırmızı Üzerine Siyah Boya Bezemeli Seramik (*Black on Red Ware*), Bikrom Seramik (*Bichrome Ware*), Çizgili Seramik–Damarlı Boya Bezemeli Seramik (*Streaked Ware*) örnekleri 2021 yılının devamı niteliğindedir. 2021 yılında MÖ 7. yy'nin sonuna–MÖ 6. yy'e tarihlendirilen mekânın, 2022 yılında mekân içinde bulunan ayaklı çanakların benzer örnekleri üzerinden yapılan değerlendirmeler sonucunda, MÖ 7. yy'nin ikinci yarısına – MÖ 6. yy'nin ilk yarısına tarihlenmesi gerektiği düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akurgal, E. (1950). Bayraklı Kazısı Ön Rapor, *DTCF Dergisi*, VIII/2, 1–51.
- Akurgal, E. (1962). The Early Period and the Golden Age of Ionian, *AJA*, 66, 369–379.
- A. Aykurt, 2023. “Karain Mağarası’nda Kalkolitik Çağ’da Literatürde *Cheese-pot!* Olarak Bilinen Kap Geleneği” Y. Aydın, E. Erbil, G. Kartal, ed., *Prehistorya’nın Abisi. Harun Taşkıran’a Armağan Kitabı*: 19–42. Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Brein, F. (1978). *Geometrisch Dekorierter Keramik aus Ephesos*, Ankara: TTK Basımevi.
- Bryce, T.R. (2005). *The Kingdom of the Hittites*, Oxford: OUP.
- Cahill, N. (2004). Lydian Pottery I, *Draft*, 1–10.
- Coleman, J.E. (1985). ‘Frying Pans’ of the Early Bronze Age Aegean, *AJA*, 89/2, 191–219.
- Cook, J.M. (1958). Old Smyrna, *The Annual of the British School at Athens*, 53–54, 1–34.
- Cook, J.M. ve Dupont, P. (1998). *East Greek Pottery*, London and New York.
- Coulton, J.J. (1993). North Lycia before the Romans, J. Borchhardt, G. Dobesch (eds), *Akten des II. Internationalen Lykien-Symposiums*, Wien, 6.–12. Mai 1990, 79–85, Vienna: VÖAW.
- Coulton, J.J. (1998). Highland cities in south–west Turkey: the Oinoanda and Balbura Surveys, R. Matthews (ed.), *Ancient Anatolia. Fifty Years’ Work by the British Institute of Archaeology at Ankara*, 225–236, London: British Institute at Ankara.
- Crawford, H. ve J.R. Greenwalt, (2010). Lidya’da Çömlekçilik, *Lidyahılar ve Dünyaları*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Demir–Gürtekin, R.G., Cevizoğlu, H. vd. eds. (2021), *Archaic and Classical Western Anatolia: New Perspectives in Ceramic Studies*. In memoriam Prof. Crawford H. Greenwalt Jr. Proceedings of the Second KERAMOS International Conference at Ege University, Izmir, 3–5 June, 2015: 261–285. Colloquia Antiqua 19. Paris: Peeters Publishers.
- Duru, R. ve Umurtak, G. (2008). Bademağacı Kazıları 2004, 2005 ve 2006 Yılları Çalışma Raporu, *Belleten CLXXII/13*, 193–250.
- Duru, R. ve Umurtak, G. (2010). Bademağacı Kazıları 2007 Yılı Çalışmaları, *KST*, 30/1, 255–268.
- Eslick, C. (1992). *Elmalı–Karataş I. The Neolithic and Chalcolithic Periods: Bağbaşı and Other Sites*, Bryn Mawr College Archaeological Monographs.
- Eslick, C. (2009). *Elmalı–Karataş V. The Early Bronze Age Pottery of Karataş: Habitation Deposits*, Bryn Mawr College Archaeological Monographs

French, D.H. (2012). Pre–Hellenistic Pottery of Seki–Çaltılar Area, J. J. Coulton (ed.), *The Balboursa survey and Settlement in Highland Southwest Anatolia. 2. The Balboursa survey: Detailed Studies and Catalogues*, 1–30. London: British Institute at Ankara.

Graeve, V.V. (1973). Milet, *Istanbul Mitteilungen*, 23/24, 117–137.

Gürtekin, R.G. (1998). *Lydia Seramiğinde Yabancı Etkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Gürtekin–Demir, R.G. (2002). Lydian Painted Pottery at Daskyleion, *Anatolian Studies* 52, 11–143.

Gürtekin–Demir, R.G. (2007). Provincial Production Of Lydian Painted Pottery, A. Çilingiroğlu– A. Sagona (eds.), *Anatolian Iron Ages 6*, 47–77.

Gürtekin–Demir, R.G. (2021). *Lydian Painted Pottery Abroad The Gordion Excavations 1950–1973*, Philadelphia.

Hanfmann, G.M.A. (1953). Ionia, Leader or Follower?, *Harvard Studies in Classical Philology* 61, 1–37.

Hawkins, J.D. (1998). Tarkasnawa king of Mira: “Tarkondimos”, Boğazkoy sealings and Karabel, *Anatolian Studies* 48, 1–31.

Kerschner, M. (2005). Die Ioner und ihr Verhältnis zu den Phrygen und Lyden, *Asia Minor Studien* 54, 113–146.

Lloyd, S. ve Mellaart, J. (1962). *Beycesultan. The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, London: British Institute at Ankara.

Mellaart, J. (1954). Preliminary Report on a Survey of Pre–Classical Remains in Southern Turkey, *Anatolian Studies* 4, 175–240.

Mellink, M.J. (1995). Homer, Lycia, and Lukka, S.P. Morris, J.B. Carter, (ed.), *The Ages of Homer. A Tribute to Emily Townsend Vermeule*, 33–42, Austin: University of Texas.

Mitten, D. ve G. Yügrüm, (1974). Ahlatlı Tepecik. Beside the Gygean Lake, *Archaeology*, 27/1, 22–29.

Niemeier, W.D. (1999). Mycenaean and Hittites in war in western Asia Minor, R. Lafineur (ed.), *POLEMOS: Le contexte guerrier en Egee a l’age du Bronze. Actes de la 7e Rencontre egeenne internationale Universite de Liege, 14–17 avril 1998*, 141–155, Liege.

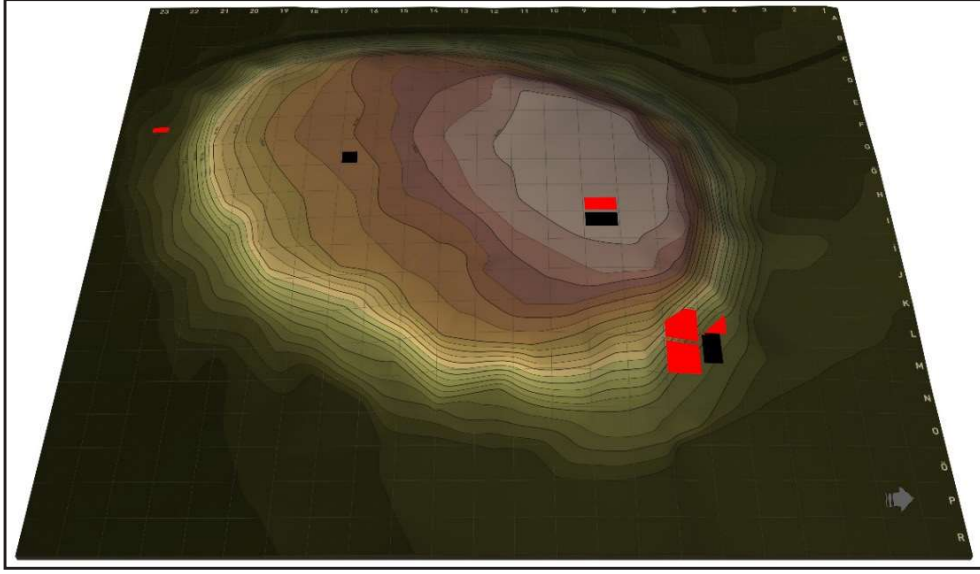
Özver, A. (2012). *Aigai’den Ele Geçen Arkaik Dönem Seramikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Saka, A. ve Aktaş, R. (2018). A Group of Archaic Pottery from Çandarlı at the İzmir Archaeological Museum, R. G. Gürtekin Demir, H. Cevizoğlu, Y. Polat ve G. Polat ed., *In Memoriam Prof. Crawford H. Greenewalt Jr. Archaic and Classical Western Anatolia: New*

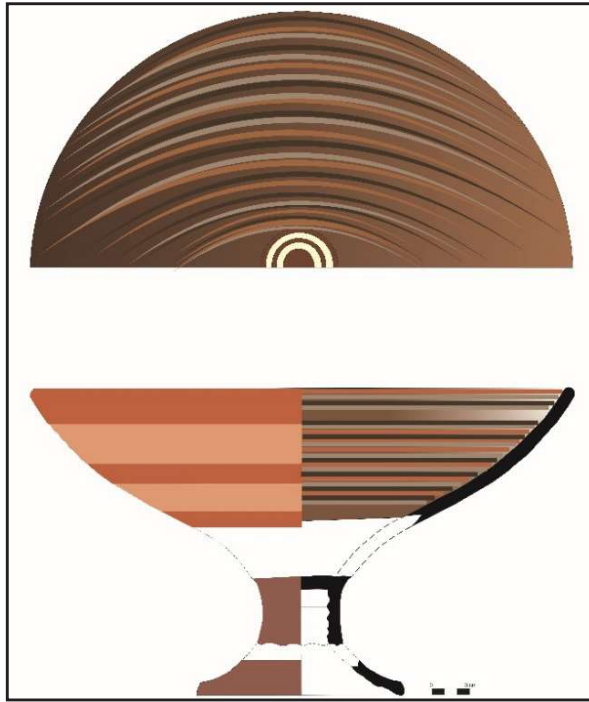
Perspectives in Ceramic Studies, Proceedings of the Second KERAMOS International Conference at Ege University, Izmir, 3–5 June, 2015. Colloquia Antiqua 19. 261–283. Leuven, Paris, Bristol, CT: Peeters.

Sams, G.H. (1978). Schools of Geometric Painting in Early Iron Age Anatolia, *The Proceeding of the Xth International Congress of Clasical Archaeology*, 227–236, Ankara.

Warner, J. (1994). *Elmalı–Karataş II. The Early Bronze Age Village of Karataş*, Bryn Mawr College Archaeological Monographs.

Çizim: 1

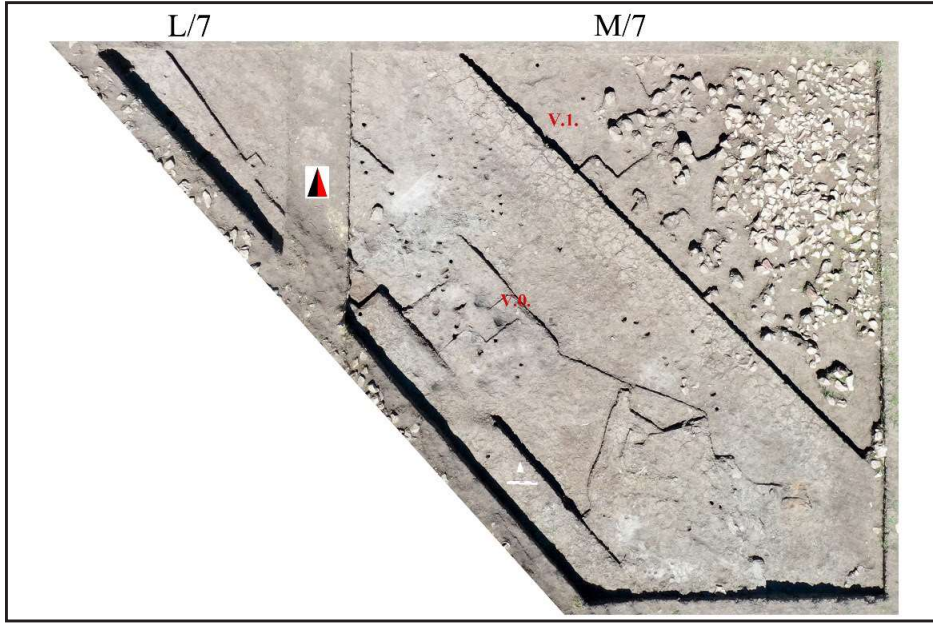
Çizim: 2

Resim: 1

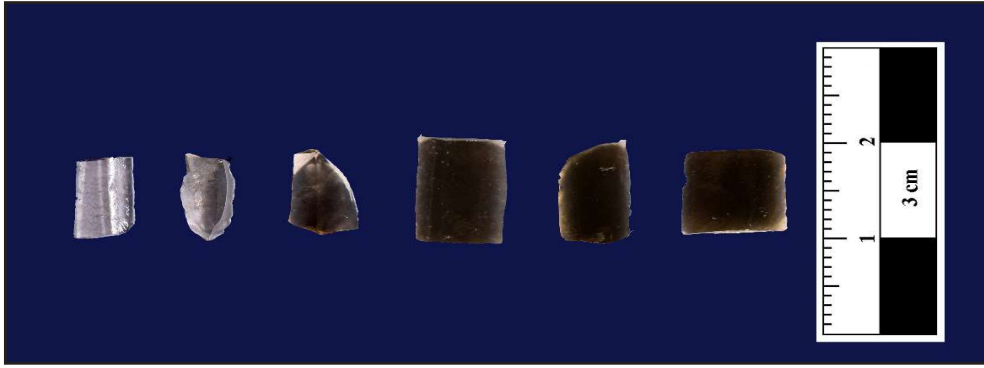
Resim: 2

Resim: 3

Resim: 4

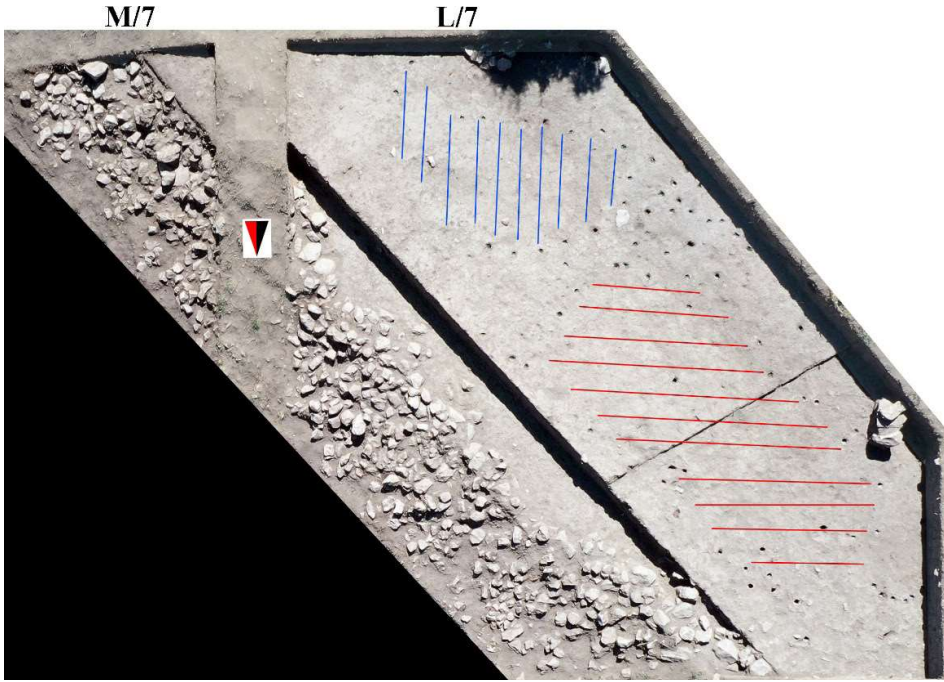
Resim: 5

Resim: 6

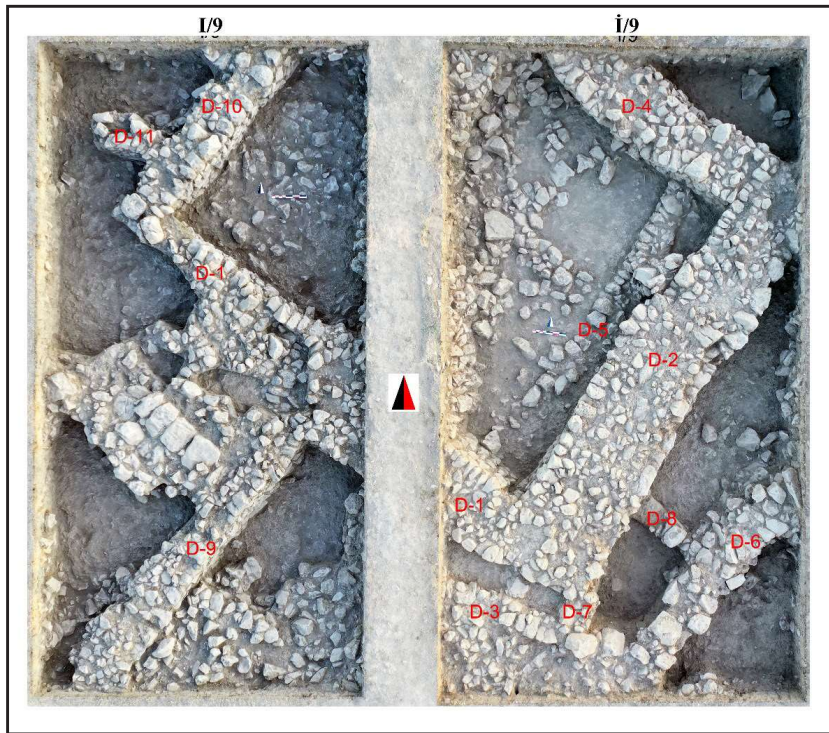
Resim: 7

Resim: 8

Resim: 9

Resim: 10

Resim: 11